

A világ és Magyarország,
ahogy a bécsi *Magyar Hírmondó*
szerkesztői látták

A világ és Magyarország,
ahogy a bécsi *Magyar Hírmondó*
szerkesztői látták

Válogatta, a bevezetést és a jegyzeteket írta
Zvara Edina

MTA KIK - Kossuth Kiadó
Budapest, 2025

Készült
a Magyar Tudományos Akadémia Könyvtár és Információs Központ
és a Szegedi Tudományegyetem BTK Kulturális Örökség és Humán Információtudományi Tanszék
közreműködésével

A kutatást a Nemzeti Kutatási, Fejlesztési és Innovációs Hivatal, OTKA K-145896 számú pályázata
támogatta

A kötet a Magyar Tudományos Akadémia és Könyvtára alapításának
200 éves évfordulója, az MTA200 ünnepi programsorozata keretében,
az Akadémia támogatásával jelent meg.

Lektorálta Deák Eszter

ISBN 978-963-636-663-6
DOI 10.36820/hirmondo.2025

Minden jog fenntartva

© Zvara Edina
© Magyar Tudományos Akadémia Könyvtár és Információs Központ 2025
© Kossuth Kiadó 2025

BEVEZETÉS

„Magyarok vagyunk, s Magyaroknak írunk.”¹

A bécsi *Magyar Hirmondó* a felvilágosodás korának legsikeresebb magyar nyelvű lapja volt. Az 1789 nyarán induló kiadvány 1791-ig *Hadi és Más Nevezetes Történetek*, majd 1792-től 1803-ig *Magyar Hirmondó* címen jelent meg. Előfizetőinek száma igen magas, 1200–1300 fő volt, azonban az újság ennél jóval nagyobb példányszámban jelent meg, hiszen a szerkesz-

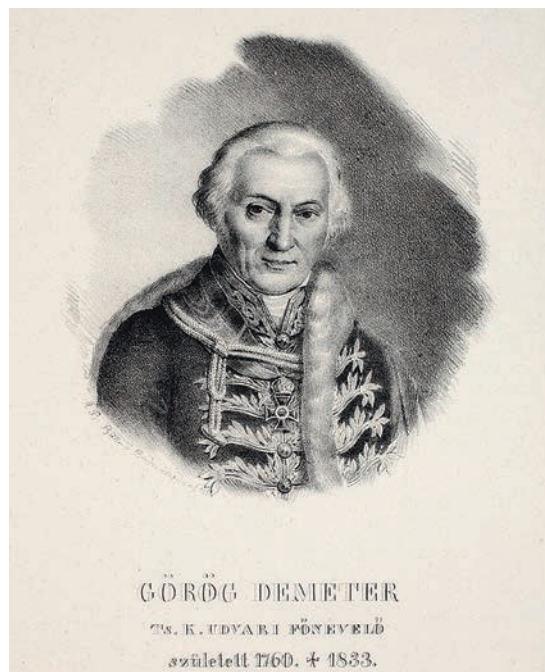
tők több személynek, társaságnak, iskolának ingyen küldték meg lapjukat: „...minden fél-esztendőben néha kétszáz, néha 170, néha 140, általában véén pedig mindenkor legalábbis 100 olvasóknak járt ingyen a *Hirmondó*. Ezek közé számláltatnak mindazok az iskolák, professzorok, egyéb érdemes hazafiak s postahivatalok, ahová ingyen küldöttük újságjainkat”.²

A MAGYAR HÍRMONDÓ SIKERÉNEK KULCSAI

a) Görög Demeter

A siker több okkal is magyarázható. A legfontosabbak közé tartozik a főszerkesztő személye, Görög Demeter (1760–1833),³ majd a lap indulása után a második hónapban hozzá csatlakozó Kerekes Sámuel (1760–1800).⁴ Két, emberileg és szakmailag kiváló személyről van szó, akik egy évtizedig szerkesztették együtt a *Magyar Hirmondót*. Tökéletesen kiegészítették egymást, hírlapjukat nagy összhangban működtették: „Ketten ugyan, de mindenkor egy célokkal dolgoztak ők.”⁵

Az Észak-Alföldön, Hajdúdorogon született Görög Demeter 1780-ban költözött Bécsbe, Európa egyik politikai és kulturális központjába. Az itteni pezsgő szellemi környezetben jöttek létre azok intézményes formái, a nyilvánosság különböző eszközei és csatornái⁶ – és ezek egyike lett a bécsi *Magyar Hirmondó* is.

Görög Demeter (1760–1833)

1 MH 1792. június 15. 858.

2 MH 1803. március 29. 400.

3 Életéről újabban: Zvara 2016.

4 MH 1803. március 29. 398. – Kerekes Sámuel életéről: Sütő 1995. 24–34, 154–156; Antal A. 2013. 231–234.

5 MH 1800. augusztus 29. 266.

6 Debreczeni 1997. 11.

A lap mögött álló főnemesek Görögben szándékaiknak „olyan megbízható, ügyes kivitelezőjére leltek, aki a felvilágosult rendi programot, azon belül első helyen a nemzeti nyelvi-irodalmi törekvéseket a mozgalom patrióta nemeseivel, irodalmáraival, értelmiségeivel összhangban őszinte odaadással szolgálni tudta”.⁷

Görög Demeter Bécsben előbb a Kollonich, majd az Esterházy családnál volt nevelő,⁸ és ezen neves famíliáknál töltött évei is nagyszerű lehetőséget jelentettek jó kapcsolatainak kiépítésére, akár az ottani magyar kolónia, tudós kör, akár a különböző osztrák hivatalos szerveket tekintve. Talán ezen kapcsolatoknak is köszönhető, hogy a Martinovics-per után nem tiltották be a hírlapot, pedig az egyik munkatársuk Hajnóczy József (1757–1795) volt,⁹ az ő feje porba hullt.

b) A tudósítások

A siker okai közé sorolhatjuk az enciklopédikus jellegű *Magyar Hírmondó* jól megválogatott írásait,¹⁰ amelyek egy részét főként osztrák, német és francia lapok tudósításainak magyar nyelvű fordításai tették ki. Számos cikk mutatta be a korszak háborús eseményeit, ezért is volt kezdetben a lap neve *Hadi és Más Nevezetes Történetek*, majd egyre több „más nevezetes történet”-et is olvashattak az előfizetők. A szerkesztők nagy figyelmet szenteltek a francia forradalom eseményeinek, különböző korszakai rémtetteinek, a „Jakobinusok veszedelmes Klubjának”, XVI. Lajos kivégzésének, majd Napóleon dicső és dicstelen tetteinek. A korabeli olvasó kellő tájékozottságot szerezhetett az Európa nagy részét meghódító Francia Köztársaságon kívül az egyre inkább nagyhatalmi

terveket szövő Orosz Birodalomról, amely Nagy Katalin mondása szerint akkor van biztonságban, ha terjeszkedik. Továbbá a nagyhatalmi játszmáknak áldozatul eső és felosztásra kerülő Lengyelországról, az Amerikai Egyesült Státusokról – vagy akár a rabszolga-kereskedelemről is.

A hazai híreket egy kiválóan megszervezett levelező hálózat biztosította. A tudósításokat¹¹ a „két magyar hazá”-ban, vagyis a Magyar Királyságban és Erdélyországban élők – írók, költők, tudósok, professzorok, nyomdászok, katonák vagy egyszerű lakosok – szolgáltatták, amelyeket a szerkesztők a legtöbb esetben kissé átalakítottak, vagy úgyis fogalmazhatnánk, hogy közlésre alkalmassá tettek. A közlemények kiemelten foglalkoznak a lap mögött álló főnemesi támogatók életének, családtagjainak és közszerepléseiknek részletes bemutatásával, így szinte minden lapszámban olvashatunk a Festeticsek, a Széchényiek és a Telekiek mindennapjairól; akár csak az Esterházyakról, akiket ugyan nem számítanak a korszakban a magyar művelődés legfőbb támogatói közé – illetve az ő esetükben kissé másként kell értelmeznünk a patrónus kifejezést¹² –, mégis az ország leggazdagabb családja, amelynek tagjai magas katonai és hivatali pozíciókat töltöttek be. És ne feledjük, Görög Demeter ennél a neves famíliánál szolgált évekig mint Pál Antal (1786–1866) nevelője.

A hírlap tudósításai közül kiemelkednek a II. József temetéséről, II. Lipót és I. Ferenc koronázásáról szóló beszámolók. Ezek annyira részletesek és élményszerűek – ahogy Görögék írják, igyekeztek „elevenséget adni” írásoknak¹³ –, hogy az olvasó teljes mértékben el

⁷ Kosáry 1996. 549.

⁸ Zvara 2016. 41–46.

⁹ Zvara 2016. 58–59.

¹⁰ Antal A. 2018. 6.

¹¹ A tudósítók nevei nem ismertek.

¹² Szilágyi 2009. 88–105; Zvara 2014. 374–381.

¹³ MH 1792. június 19. 881.

tudja képzelni, szeme előtt szinte megelevenednek ezek a pompás események. Természetesen a legsikerültebb és a legnagyobb érdeklődést kiváltó cikkek közé tartoznak a magyar koronának Bécsből a Magyar Királyságba történt hazaszállításáról szólók is. Részletekbe menően tudatják az olvasókkal a korona útjának állomásait, az egyes településeken rendezett ünnepségeket, és azt az óriási lelkesedést, amellyel „Hazánk drága Kincsét” és az azt kísérőket fogadták.

A külföldi és hazai hírek között sokat olvashatunk a korabeli emberek mindennapjairól, arról, hogy hogyan és milyen körülmények között éltek. Akárcsak számunkra, a XVIII–XIX. század emberének is állandó téma volt a folytonos áremelkedés. Rendszeres probléma a tűzvész, a szárazság vagy az árvíz, szinte soha sincs kedvező időjárási helyzet. És ott vannak a kegyetlenebbnél kegyetlenebb gyilkosságok – az emberi aljasságról és gonoszyságról lehet, hogy ma, a XXI. században többet hallunk, de csak azért, mert többféle médium áll rendelkezésünkre. Szórakozni, öltözködni is szerettek az emberek, ezért is közöltek rendszeresen különböző anekdotákat, regéket, tréfás történeteket, a lottószámokat, vagy éppen az aktuális viseleteket és frizurákat.

Sokszor olvashatunk tudományos felfedezésekről is, így nagy és sokszor rejtélyes expedíciókról (Maurice Spillard), de akár a telegráfról, a cséplőgépről, a sztereotípiáról. Külön kis fejezetet lehetne összeállítani a könyvtár- és olvasókabinetwork-alapításokról (Széchényi Ferenc, Mossóczi-Institutoris Gábor), a könyvtárkatalogusok kiadásáról (Széchényi Ferenc, Teleki Sámuel), elhunyt könyvtáralapítók és tudósaink életéről és gyűjteményeik további sorsáról (Batthyány Ignác, Cornides Dániel, Eszterházy Károly, Hunyadi Ferenc, Jankovich Miklós, Trnka Vencel), valamint az európai (Didot család, párizsi nyomdászok, francia és orosz

cenzúrarendeletek) és a hazai nyomdászokkal (Trattnerék, Landererek, Bikfalvi Falka Sámuel) kapcsolatos dolgokról.

A szerkesztők igazi célja azonban az irodalomról, a könyvekről, a művészetekről és a tudományos dolgokról szóló tudósítások, különösen a magyar nyelvű kiadványokról és a hazai eseményekről szólók közlése volt – így formálódott a hírlap az 1790-es évek elejétől meginduló nemzeti kulturális megélnélkülés, a nyelvi-irodalmi törekvések fontos orgánumává. A lap kiváló lehetőséget nyújtott arra, hogy íróink, költőink, nyomdászaink beszámolhassanak munkálataikról, tervezett könyveikről, és így tájékoztassák a nagyérdeműt (így többek között Csokonai Vitéz Mihály, Kazinczy Ferenc) – és ezzel egyben előfizetőket is gyűjtöttek, vagy más esetekben szerettek volna gyűjteni, hiszen az elvégzett fordítás, a megírt könyv olykor érdeklődés hiányában nem jelent meg (Németh László).

A *Magyar Hirmondó*ban közölt cikkek egészét tekintve a szerkesztők célja világos: tudósítani és tanítani a lehető legmagasabb színvonalon és persze hitelesen: „A mi Címerünkön kezet fog a Hír az Igazsággal annak jeléül, hogy a Földnek golyóbisán történt dolgok közül csak azokat igyekezik kihírlélni Magyar- és Erdélyországokban, melyek Igazságok.”¹⁴ Ma is követendő elvek lehetnének.

A tudósításokat nézegetve feltűnik a megfelelően megválasztott stílus, így a cikkeket képzettségtől és végzettségtől függetlenül tulajdonképpen mindenki élvezettel olvashatta. Sok esetben magyarázatot is találunk egy-egy szónál, és az idegen kifejezéseket magyarul adják meg, így például „domi doctus: itthon tanult”, „egoismus: felettébb való magaszeretet”, „Hippopotamus: víziló”, „kokárda: nemzeti bokréta”, „Lesekabinét: olvasóház”, „Mare-Mediterraneum: Föld-között lévő, vagy Közép-tenger”, „telegráf: messzeíró”. Ezen szó-

14 MH 1792. 1. szakasz, a mutató utáni [27.] oldal.

alkotások és -magyarázatok nemcsak a felvilágosodás nyelvújításával magyarázhatók, hanem egyszerűen azzal, hogy mind Görög Demeter, mind Kerekes Sámuel kiváló pedagógus volt.

c) Az illusztrációk

A *Magyar Hírmondó* nagy népszerűségét a rendszeresen megjelentetett kiváló minőségű, művészi illusztrációknak is köszönhetette, amelyek színezett vagy egyszínű rézmetszetek: ismert emberek arcképét (pl. Hadik András, Ráday Gedeon, Mária Terézia, XVI. Lajos, Napóleon), katonákat (pl. Ferdinánd főherceg regimentje), csataképeket (pl. Nándorfehérvár ostroma), térképeket (pl. Nagy-Britannia, Egyiptom és Magyarország vármegyéi), hadászati eszközöket (pl. ágyúk, tüzérségi világító testek, robbanószerek, ágyúval masírozó lovas katonák), különböző ábrákat (pl. „A magyar lovasság oszlopa”, magyar korona), aktuális eseményeket (pl. II. József ravatala, nemzeti viselet propagálása, Jean-Pierre Blanchard léggallonja, XVI. Lajos kivégzése, a guillotine, a telegráf, bikaviadal) ábrázoltak – ezek pedig nemcsak a korabeli olvasók érdeklődését keltették fel, de ma is gyönyörködtetnek.¹⁵ Ahogy a kortársak, úgy Görögék is tudatosan keresték és meg is találták a kapcsolatot az olvasóikkal. Szemző Piroska elemző tanulmányában így ír a lap illusztrációiról és sikerének okáról: „A hírközlő kép tudósít és szórakoztat tartalmával, művészi formájával pedig hangulatot kelt. Ügyelnek a kép elhelyezésére, mert ez a hír-

közlő kép sokszor propagandaeszköz is. A képet aláírják és szigorúan vigyáznak arra, hogy az aláírások valóban megmagyarázzák a képet, ne fecsegenek feleslegesen: ha kell, számokkal is eligazítják az olvasót, hogy az ábrázoltak megtalálhatóságát elősegítsék.”¹⁶

Az illusztrált újságok kiadása meglehetősen drága volt, de hosszú távon megérte a befektetést. A szerkesztők erre is gondolva tanítottak ki saját költségükön a bécsi művészeti akadémián több rézmetszőt is, így Czetter Sámuel, Berkeny Jánost és Junker Keresztélyt. A történelmi térképek szükségességének a felismerése irányította Görögék figyelmét a hadszínterek feltérképezésére, később pedig „Magyarország vármegyéinek kimetszettetésére, hogy azután elkészülhessen a »Magyar Átlás«, az Atlas Hungaricus”.¹⁷

A szerkesztők legszívesebben minden héten, minden lapszámban megjelentettek volna egy-egy illusztrációt, ez azonban még nekik is túl drága lett volna – „főként a Stempel”, vagyis az újságadó miatt. Pedig a költségeket szinte egyáltalán nem kímélték lapjuk megjelentetésekor, hiszen azt elsősorban nem üzleti vállalkozásnak tekintették. Megfogadták, „hogy a nyerekedés soha nem fog hív fáradozásunknak célja lenni [...] Mert ha igazat kell vallanunk, még ez ideig, nemcsak az, hogy éppen fel nem maradt semmi a bevett előpénzből, hanem annak pótolására áldoztatott is fel velünk tulajdon magunkéból is a hazai szeretet”.¹⁸

* * *

¹⁵ Szemző 1954. 101.

¹⁶ Szemző 1954. 102.

¹⁷ Szemző 1954. 119.

¹⁸ HMNT 1789. november 27. 557–558.

A KÖTET FELÉPÍTÉSE ÉS A KÖZREADÁS ELVEI

A kötetbe került szövegek személyes ízlésen alapuló válogatást tükröznek, ugyanakkor a *Magyar Hirmondó* tartalmi és szerkezeti sajátosságait is közvetítik. A kötet szerkezetének kialakításakor a Kókay György által kiadott pozsonyi *Magyar Hirmondót* vettem alapul,¹⁹ így a cikkek négy nagy egységbe kerültek: 1) A Hírlappal kapcsolatos tudósítások és közlemények, 2) Hazai tudósítások, 3) Külföldi Tudósítások, 4) Irodalom, művelődés, tudomány, művészet, szórakozás. A Függelékben található a rövidítések, a személy- és helynevek mutatója, az idegen és régi magyar kifejezések és a képek jegyzéke. Legvégül egy olyan táblázatot adok közre, amiben a lapszerkesztők által kiadott összes kép címe és megjelenési éve, helye szerepel. Ezen munkám alapját Busa Margit anyaggyűjtése képezte,²⁰ azonban az adatok több helyen pontatlanok, és több illusztráció az adott könyvtár állományában ma már nem található meg. Az adatoknál feltüntettem, hogy az adott képnek a leírása, ha van, melyik lapszámban olvasható.

A jelen kötetben lévő illusztrációk mindegyike – Görög Demeter arcképének kivételével – a *Magyar Hirmondó*ban jelent meg. Ezek néhány kivételtől eltekintve (pl. a magyar korona) alig, vagy egyáltalán nem ismertek. A képeket összegyűjtve szembesültem azzal, hogy nagy könyvtáraink és levéltáraink egyike sem

rendelkezik olyan teljes sorozattal, amelyben az összes, Görög Demeterék által kiadott kép meg lenne. A szövegválogatással és különösen a hét hazai és egy határon túli gyűjteményből összegyűjtött képekkel arra is szeretném felhívni a figyelmet, hogy ritkaságuk és egyediségük miatt a *Magyar Hirmondó* köteteit óvni kell a közgyűjteményekben.

A szövegeket teljes terjedelmében közlöm, csak egy-két esetben rövidítettem szögletes zárójelbe tett három ponttal [...]. A tudósításokat azok átírásakor modernizáltam, de a nyelvi jellegzetességeket, az archaikus és tájnyelvi alakokat, ahol csak lehetett, megtartottam. A személyneveket az eredeti írásmódban közlöm. A rövidítések egy részét feloldottam a könnyebb olvashatóság kedvéért (pl. Érd. O. = Erdemes Olvasó, Ns. = Nemes). A szavakban végzett közreadói módosítások (pl. hiányzó betűk pótlása) vagy bármi más beavatkozás szögletes zárójelben található. A szöveg érthetlenségét szögletes zárójelbe tett kérdőjel [?], téves írásmódját szögletes zárójelbe tett felkiáltójel [!], hiányos voltát vagy olvashatatlanságát három pont ... jelöli. A *Hirmondó*ban lévő tudósításoknak a legtöbb esetben nincs címük, ha mégis, azt meghagytam és idézőjelbe tettem, a többi a saját címadásom; ha pedig a közleményeket szóról szóra közölték, akkor idézőjelbe tették, és én is így tettem.

KÖSZÖNETNYILVÁNÍTÁS

E helyen mondok köszönetet a munkám során a képek beszerzéséért az alábbi gyűjteményeknek és munkatársaiknak: a kolozsvári Egyetemi Könyvtárnak (Györfi Dénes), a budapesti ELTE Egyetemi Könyvtárnak (Kulcsár Szabó

Ernőné Gombos Annamária, Mód Zsuzsanna, Rédey-Keresztény Júlia), az MTA Könyvtár és Információs Központnak (Babus Antal, Horányi Károly, Vágvölgyi Dávid), a Ráday Gyűjteménynek (Veress Anna Mária), az egri Fő-

¹⁹ Kókay 1981.

²⁰ V. Busa 1986.

egyházmegyei Könyvtárnak (Balogh Ferenc) és a szegedi Somogyi Károly Megyei Könyvtárnak (Sikaláné Sánta Ildikó).

Továbbá köszönöm az átolvasást és az értelmezést illetően nyújtott segítséget Deák Eszternek (Budapest, OSZK), Debreczeni Attilának (Debrecen, DE), Kasza Péternek (Szeged,

SZTE), Kiss Erikának (Budapest, MNM), Molnár Dávidnak (Sárospatak, THE), Monok István-
nak (Budapest, MTA KIK; Sárospatak, THE), Nagy Ágostonnak (Budapest, NKE), Orbán Lászlónak (Debrecen, DE), Tóth Gergelynek (Budapest, HUN-REN BTK TTI) és Viskolcz Noéminek (Miskolc, ME).

A hírlappal kapcsolatos tudósítások

A SZERKESZTŐK KÖSZÖNTŐJE

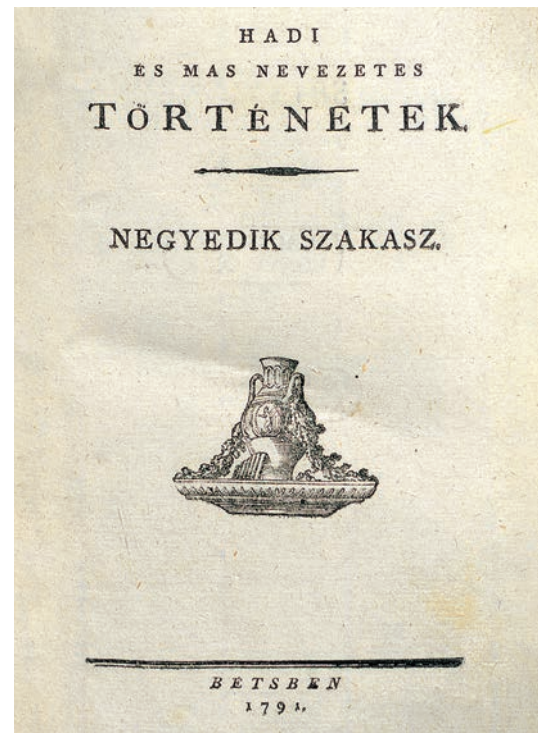
Kedves Hazánk! Tőled vettük Isten után mindenünket, Néked tehát minden tehetségünkkel adózni kötelesek vagyunk. Törekedünk is tőlünk telhetőképpen teljesíteni tartozásunkat. Néked szentelt igyekezetünknek ímhol a zsengeje. Vedd azzal a szíves Anyai indulattal, mint amilyen Fiúi buzgósággal nyújtjuk mi azt Oltá-

rodra. Óhajtott kegyességed által többekre s nagyobbakra ösztönöztetvén hovatovább bővebb mértékben fogjuk bizonyítani, hogy megérdemlünk

hív Fiaidnak neveztetni.
HMNT 1789. [július 7.], előzők

„BÉVEZETÉS”

Áprilisnek [!] 27. napján, éppen azon a napon, melyen a Magyar Nemzetnek Díszé, Gróf Hadik András fő hadi Vezér Bécs városából Hazánk széleire leindula, hogy ottan a nagy Hadat a Törökök ellen vezérelje –¹ írtuk valami itten ezen örvendetes alkalmatossággal kétféle munkánkról való Tudósításunkat azzal a bizodalommal, hogy azokkal az Érdeemes Hazafiak előtt kedvet fogunk találni. Hozzánk annyi felől utasított levelek az előfizető Uraknak, s azokban született nyelvekhez² s írásunkhoz mutatott hajlandóságok elegendőképpen bizonyítják, mennyire becsüljék a közjóra célzó igyekezetet. Ki nem mondhatjuk, mely igen felgerjesztettek bennünket némely nagyérdemű Méltóságoknak s Tudósoknak becses levelek mindazzal, hogy írásunkra számos Előfizetőket szerzettek, mind pedig, hogy Hazánk javára s dicsőségére intézett szándékunkat annyira magasztalni, s bennünket bátorítani méltóztattak. Melyhez képest egyedül csak

A Hadi és Más Nevezetes Történetek címlapja

1 II. József Nagy Katalin szövetségeseként indított háborút a törökök ellen 1787-ben a balkáni területi hódításokért, amelynek egyik célja Nándorfehérvár elfoglalása volt. Végül nem Hadik András (1710–1790), hanem Ernst Gideon Laudon (1717–1790) tábornagy foglalta vissza a várat 1789. október 8-án.

2 anyanyelvükhöz

arra törekedünk, hogy háládatosságunkat megmutathassuk, s a felőlünk való reménységnek voltaképpen megfelelhessünk. Sőt, oly céllal is vagyunk a Magyar nyelvnek pallérozása³ és a tudományoknak Hazánkban lehető előmozdítása eránt, amelynek elérésében, hogy az Érdemes Előfizető Urak is eszközök lehettek, különös szerencséjeknek tarthatják. Célunkat már mostan kinyilatkoztatnánk, ha attól nem tartanánk, netalántán találkoznanak olyanok, kik tiszta szándékunkat hamar másképpen magyaráznák, s bennünket azzal vádolnának,

mintha azon jó célunkat csak cégérül⁴ akar-nánk tenni írásink homlokára, s azzal több Olvasókat hódítani magunkhoz. Hogy ilyen alacsony⁵ vádat magunktól elháríthassunk, jobbnak ítéltük lenni, ha annak felfedezését még egy hónapig halasztani fogjuk. Azonban jóra intézett igyekezetünket, vagy csak a sok ígéretünkéből is általláthatja az érdeemes Közönség. Ezeket a Tudósításunkban már bővön kitettük, és ámbár sok költségbe kerülnek is, azokat mindazonáltal be is teljesítjük.⁶

HMNT 1789. [július 7.] I–II.

AZ ELŐFIZETÉSRŐL

Kik ezen Írásunkat megszerzeni kívánják, méltóztassanak Levelekbe írni Neveket, tisztségeket és lakóhelyeket, és azt melléje zárván az öt forintokat ilyen Kopert-írással⁷ felküldeni: „An die K. K. Oberst-Hof-Postamts-Zeitungs-Expedition in Wien. Pro Hadi Történetek.” Eszerént ne féljenek, mert a pénz a Herrn von A-nál el nem tévelyedik. Sokan kívánják tudni neveit e Társaságnak, de megengedjenek, azokkal még mostan nem szolgálhatunk: elég az, hogy akik ezt a költséges munkát oly csekély

áron adják, azt némely különös célból cselekszik, melyet egy holnap⁸ múlva fel is fedezni fognak. Ámbár nemigen számosan vannak is, kik azt kívánják, hogy Írásunk kétszer járjon egy hétben, mindazonáltal mivel az talám a többi Előfizető Uraknak is kedvek ellen esni nem fog, azon vagyunk, hogy a Cs. Királyi Postánál elvégezhezzük, hogyha kétszer jár is, mégis az érdeemes Közönség a 10 forintoknál többet ne fizessen.

HMNT 1789. [július 7.] XVI.

HETENTE EGYSZER JELENIK MEG A HÍRLAP

Igyekeztünk rajta, hogy Írásunkat kétszer küldhessük egy héten, de míg már a fertály esztendő⁹ el nem telik, s a Posta első számvetését meg nem teszi, addig csak egyszer bocsát-

hatjuk és fogjuk nem Kedden, mint eddig, hanem Pénteken indítani. – Magunkon semmi sem múlna, hanem a Postán.

HMNT 1789. augusztus 7. 112.

3 művelése, csiszolása

4 ürügyül, álcaként

5 erkölcsös emberhez nem méltó

6 HMNT 1789. [július 7.] III–IX.

7 borítékírással, vagyis címmel

8 hónap

9 negyedév

IMMÁR HETENTE KÉTSZER FOG MEGJELENNI A HÍRLAP

A jövő Hónap elejével eleget akarván tenni az érdeemes Közönség kívánságának, kétszer kezdjük egy héten járni Írásunkat.¹⁰

HMNT 1789. szeptember 11. 224.

HOGYAN KELL KISIMÍTANI AZ ÖSSZEGYŰRÖDÖTT TÉRKÉPEKET?

Sajnáljuk, hogy az öszvehajtogatás miá¹¹ nagyon roncsolódva vehetik ezen ide zárt Mappácskát,¹² s vehették az eddig küldött más Rajzolatokat is az érdeemes Előfizető Urak, de ki lehet szépen egyengetni, csak éppen méltóztassanak a Mappának vagy más Rajzolatoknak fejr

feleket a hajtásoknál vizes Spongyával¹³ vagy ruhácskával megnedvesíteni, azután két árkus¹⁴ tiszta papiros vagy keszkenő közé tenni, s nyomtatni.

HMNT 1789. november 13. 496.

„TUDÓSÍTÁS A NEMES MAGYAR HAZÁHOZ”

Mindjárt hat hónapja most, amiolta *Hadi Történetek* nevezetét viselő Írásunkkal¹⁵ édes Nemzetünk előtt reménylett kedvességet igyekeztünk találni.¹⁶ – Örvendező és háláadó szívvel hirdethetjük most is, amit már egynehány ízben hirdettünk, hogy Hazánknak sok részeiben valóban megtaláltuk, amit kerestünk. Ennek mind több jelenségeit tapasztaljuk. A hozánk bokrosan jövő gyönyörű Levelek számával nevededik hetenként, sőt naponként Előfizetőinknek száma, kik közül némelyek

három, s egy Nagylelkű Gróf Úr pedig négy darabokat járát.

Az első 3 hónapokban egyszer bocsátottuk egy hétben Írásunkat, hanem azoknak eltöltével kétszer kezdtük küldeni, hogy magunkat e részben is az érdeemes előfizető Uraságok kívánságokhoz alkalmaztathassuk. Azt most is cselekedni, s ezután is fogjuk állandóul cselekedni. – Munkáknak eddig kijött Darabjai mellett megküldöttük rajzolatban a Vitéz Magyar Regimentek¹⁷ közül: a Császár¹⁸ s Gróf Erdődy¹⁹ Lovas, és a Főherceg Ferdinánd

¹⁰ hírlapunkat

¹¹ miatt

¹² A lapszerkesztők rendszeresen küldtek az előfizetőknek térképeket (mappákat), ez esetben: „A Római, Orosz s Török Császárok között folyó Hadakozásnak Teátroma, 1789” címűt.

¹³ szivaccsal

¹⁴ ív, illetve lapszám

¹⁵ újságunkkal

¹⁶ 1789. július 7-én jelent meg a lap első száma.

¹⁷ regiment: ezred, (had)sereg

¹⁸ II. József (1780–1790)

¹⁹ Erdődy János (1733–1806)

Gyalog Regementjét; nemkülönben a Herceg Eszterházy Miklós és Gróf Pálffy Gránátérosait.²⁰ – Továbbá Gróf Hadik fő Hadivezér jól talált²¹ Képét is; 5 kis és 1 nagyobb Mappát; Nándorfejérvára és Új Orsova fekvését; a Tábori és Mozsár ágyúkat; a 6 fontos Tábori ágyúval való Marsírozás formáját; a Battériákat;²² a Tűzi testeket.²³ De megküldöttük a *Magyar Lovasság dicsőségére emelt Oszlopot* is. – Ezzel együtt a leküldött Rajzolatoknak száma húszra megy, melyeknek készíttetése, hogy sok munkába és költségbe került legyen, ki-ki magától általláthatja. De semmi el nem rettenthet ezen tekintetben tett fogadásunknak további teljesítésétől is. – A több²⁴ gyalog és lovas Regementeknek képeiket is meg fogjuk küldeni, valamint a hadi készületeknek s a mostanában szóban forgó Váraknak formáikat is. Mindezeket s több más gyönyörködtető, de egyszerre meg nem határozható Rajzolatokon kívül nemsokára a főkormányozó hadi Vezér LAUDON²⁵ és H. Coburg²⁶ becses képekkel is fogunk kedveskedni; azután pedig más, akármely tekintetben nagy Emberekével, és különösen szép Nyelvünk gyarapításában buzgóan fáradozó vagy fáradozott nevezetesebb Tudósokéval is; és valamint a *Magyar Lovasságnak emelt Oszlopot* különös alkalmatosságok által ingyen leküldözgettük, úgy le fogjuk küldöni Taxa nélkül²⁷ a Magyar Gyalogság örök tiszteletére készülendő Rajzolatot

is küldeni azzal a nagy Mappával együtt, melynek metszésében egy tehetségeiről nevezetes Hazánkfia, Junker Úr²⁸ most fáradoz, és amely mindenestől minékünk 400 forintunkba kerül. Ehhez fog a Földnek rövid leírása is járulni.

Magát a Munkát, ami illeti: mindenkor úgy igyekezzünk azt intézni, hogy maga magát megdicsérhesse, amit írunk, fundamentommal és szemelve fogjuk írni. Az Olvasót mulattatni kívánjuk, de fő Törvényünk lesz arra vigyázni, hogy gyönyörködtetésünk soha ne váljon negédességgé vagy csúfolkodássá. – Az esztendő végén meg fogjuk egész esztendei Munkánknak mutató Tábláját is küldeni, melyből minden unalmas keresgetés nélkül reájok találhasanak vitéz Férjeikre, Magzatjaikra, Attyaikra és Rokonaikra; a Feleség, Atya és Anya, a Fiú, Leány és Atyafi; ha midőn azoknak édes emlékeztű cselekedeteik olvasásával akarják magokat mulatni,²⁹ ki-ki reá találhasson végre egy-két fordítással azon Materiára,³⁰ melyről kívánsága van értekezni.

Hogy külső formájára nézve annál inkább kedveltethessük Írásunkat, tehát valamint eddig, úgy ezután is nagy nyolcadrétben (in Octavo majori) nyomtattatjuk szép papirosra, mely tudni való, másfél annyiába kerül, mint a kisebb nyolcadrét. – Amidőn mi mindezeket teljesítjük, esztendőre 10 forint előpénz-nél többet nem kívánunk, ámbár a Stempel³¹ is a nyakunkon vagyon. – Úgy ítéljük, meg fog

20 Pálffy Károly (1735–1816) gránátosait

21 Hadik András (1710–1790) jól eltalált, valóságghű

22 battéria: tüzérségi üteg

23 a hadászatban használt eszközök

24 többi

25 Ernst Gideon Laudon (1717–1790)

26 Friedrich Josias Coburg (1737–1815)

27 külön díj nélkül, ingyen

28 Junker Keresztély (1757–1841)

29 szórakoztatni

30 dologra, témára

31 a pecsételés, bélyegzés ára

minden Jólelkű Hazafi arról belsőképpen is győződni, hogy célunk nem a nyerekedés³² annyival is inkább, ha azt megfontolja, hogy mi máris 20 Aranyokat és az általunk kinyomtatandó Munkájából 150 Darabokat tettünk fel jutalmul egy olyan Magyar Grammatika Szerzőjének, amely leghasznavehetőbbnek fog közönségesen ítéltetni. – Ha pedig az Isten igyekezetünknek kedvezend, jövőendőben egy Szótárnak s más szükséges Magyar Könyveknek készülhetésekben is a teljes lehetőségig törekedünk eszközök lenni.

Amely jó Hazánkfiai szíves igyekezetünket előfizetésekkel kívánják gyámolítani, méltóztassanak a jövő félesztendőre való 5 forint előpénzt Neveknek, Tisztségeknek s lakóhelyeknek feljegyzése mellett ily borítékírás alatt felküldeni: „An die K. K. Oberst-Hof-Post-Amts-Zeitungs Expedition, Pro Hadi Történetek, in Wien”. – Csakhogy arra kérjük, hogy ez, ha lehetséges, új esztendő előtt essen, amikor kezdődik éppen a mi második félesztendőnk. Mert mi ugyan akármely szempillantásban szólíttatunk is meg, el nem mulatunk³³ Munkánkkal szolgálni, de nem tagadhatjuk, hogy kárunkkal. – Az első félesztendei Darabokat s Rajzolatokat is megküldhetjük egyszerre

az új előfizető Uraságoknak. Az ezekért való 5 forintokat méltóztassanak szabad Postán ily borítékírás alatt felküldeni: „a Mr. Mr. de Kerekes, in der Herrengasse, Nro. 58. in Wien”.

Még két dolgot kívántunk az előre fizetni kívánó Uraságoknak jelteni. Először, hogy mi, a háború végződésével sem szűnünk meg az írástól, és fogjuk közleni mindazon nevezetes dolgokat, melyek mind kedves Hazánkban, mind a Világnak más részeiben történnek, és amelyeket egy Magyarnek s egy embernek tudni szükséges, hasznos vagy gyönyörűsége. – Ugyanakkor a *Hadi Történetek* nevezet helyett más Nevet fogunk adni Írásunknak. – Másodszor: a Muzsikában gyönyörködők kedvéért szándékozunk ottan-ottan a leghíresebb Olasz Operákból a szebb énekeket, Áriákat, Duettokat némely válogatott Magyar Nótákkal együtt megküldeni.

Amely érdemes Postatiszt Urak 10 előfizetőt kívánnak szerezni, azoknak ingyen fogjuk munkánkat jártatni. Csupán a 2 forint postapénzt félesztendőre méltóztassanak felküldeni, amelyet egyébaránt a magunkéból kellene lefizetni.

Írtuk Bécsben, December 11. napján, 1789.³⁴

AZ ELŐFIZETŐK NAGYLELKÜSÉGE

Mi 10 forint előpénznél nem kívántunk többet esztendőre Munkánkért, mégis egy Méltóságos Oberster Úr³⁵ 18 forintokat méltóztatott érette letétni, sok más jószívű Hazánkfiai pedig a Stempelre³⁶ nézve 11 forintokat küldöztek fel. – Mi ezt a Haza szeretetéből s mun-

kánkkal való meglelégedésből származott kegyességet háláadó szívvel elfogadjuk, sőt, arra kérjük az ilyen drága Urakat, kik kérésünket jószágokkal megelőzték, hogy példájok követésére másokat is felserkenteni méltóztassanak. Mert a bizonyos, hogy mi is a közjóra annál

³² nyereszkedés

³³ el nem mulasztjuk

³⁴ A szerkesztők ezen közleménye az első szakasz (az 1789-es év lapszámai) különböző helyeire van kötve, vagy a kötet legelejére vagy a legvégére, de olyan példány is van, amelyből hiányzik. Az Országos Széchényi Könyvtár példányait használtam: MHA 11.656.

³⁵ ezredes úr

³⁶ Stempel: pecsét, bélyegző

többet tehetünk, mennél többet vehetünk. Tenni való igyekezetünkről pedig eddig sincs, hisszük, semmi kétség, s ezután még nagyobb mértékben törekedünk azt nyilvánvalóvá tenni, hogy Hazafiak vagyunk. De igyekezünk személyesen azon érdemes Hazánkfiak eránt háladá-tosságunkat megbizonyítani, akik szíves igye-kezetünket a szoros tartozáson felül is segítik.

Erre nézve méltóztassanak bennünket tudósí-tani, akik tudásunkon kívül többet küldöttek fel a rendes előfizetésnél a Posta kezébe; akik pedig ezentúl akarják abbéli szereteteket velünk tapasztaltatni, egyenesen hozzánk utasítani a pénzt, ily borítékírás alatt: „à Mr. de Kerekes,³⁷ in der Herrengasse Nro. 58. à Vienne”.

HMNT 1789. december 25. 686–687.

AZ ELŐFIZETÉS DÍJA NEGYEDÉVRE

Kérettetnek a Bécsi Előfizető Uraságok, hogy a béállott Fertály Esztendőre³⁸ való előpénzt „in das Trautmannsdorfsche Haus Nro. 51. in der Herrengasse” Kerekes Úrhoz³⁹ küldeni

méltóztassanak. – A Fertály Esztendei előpénz eddig 1 fl. 45 kr. volt. Ezentúl a Stempel miá⁴⁰ 15 krajcárral fog több lenni.

HMNT 1790. január 8. 48.

AZ ELŐFIZETÉS DÍJA FÉLÉVRE

Kérettetnek az érdemes előfizető Urak, hogy a következő félesztendőre esendő 5 forint elő-pénzt Júliusnak első napjára, akár ily cím alatt: „An das Hofpostamts-Zeitungsexpedition. Pro Hadi Történetek, à Vienne”; akár pedig: „à Mr. Mr. de Kerekes,⁴¹ in der Herrengasse. Nro. 58. à Vienne” – felküldeni ne terheltesse-nek.⁴² – Ha pedig találtatnának valakik, akik nem fogják kívánni, hogy Munkánkot számok-ra jártassuk, méltóztassanak, mint jó Haza-fiak, avagy csak egy-két sor Írással is szándé-kokat értésünkre adni, hogy Neveiket előre ki ne nyomtattassuk, s azzal is terhes költségein-keket ne neveljük.

Már az Ország Gyűlése bé fog állani Budán a jövő héten. Ennek Végzéseit tudni minden Hazafinak kötelessége, s kétségkívül nagy kí-vánsága is. Hogy kedves Hazánkfiainak ezen kívánságokat egész erőben fogjuk teljesíteni, ezt annál bizonyosabban ígérhetjük, mivel oda le⁴³ lévő érdemes Társaink minden készséggel meg fogják nekünk küldeni a közölhető s köz-lendő Dolgozatokat.

A Koronázás⁴⁴ dicső pompája szemlélésére pedig le is fog egyikünk menni, hogy az azt ábrázolandó Rajzolatok annál nagyobb tökéletes-séggel készülhessenek meg, melyekkel annak idejében az érdemes előfizető Uraknak ingyen fogunk kedveskedni.

HMNT 1790. június 1. 702.

³⁷ Kerekes Sámuel (1760–1800)

³⁸ negyedévre

³⁹ Kerekes Sámuel (1760–1800)

⁴⁰ a pecsét miatt

⁴¹ Kerekes Sámuel (1760–1800)

⁴² ne legyenek restek

⁴³ Az 1790–91. évi országgyűlést Budán, majd Pozsonyban tartották meg.

⁴⁴ II. Lipót 1790. november 15-én, Pozsonyban koronázták magyar királlyá.

„TUDÓSÍTÁS A NEMES MAGYAR HAZÁHOZ”

Ezen Hónapnak lefolytával esztendeje lesz éppen, hogy *Hadi és más nevezetes Történetek* nevet viselő Írásunkat megindítottuk, s 3 fertyály⁴⁵ esztendőttől fogva egy-egy árkusával⁴⁶ minden hetenként kétszer jártatjuk. Nemzetünknek a Magyar olvasáshoz való édesgetését, benne a Hazafiúi érzéseknek átaljában lehető felébresztését, és ezáltal a Magyar Haza díszét s javát erányzó szíves törekedésünk vetette fel velünk a pennát; ugyanaz élesztett bennünket elkezdett kedves munkánknak sok terhek s akadályok között is minden unalom nélkül, sőt, nagy örömmel s egész készséggel való folytatására, aminthogy annak nyomaira Írásunknak minden Darabjaiban reájok lehetett reménységünk szerént akadni. De dicsekedve is kelletik háláadó Vallást⁴⁷ tennünk, hogy sok igaz, és a jó igyekezetet becsülni mind tudó, mind akaró Hazafiak reá esmértek iparkodásunkra, s azt kitől hogy telhetett, gyámolították is. Azon érdemes Hazánkfijait sem vádoljuk azonban Hazafiságtalansággal, kiknek indulatjokat magunk s szándékunk eránt még ekkoráig nem tapasztalhattuk, tulajdonítjuk ezt mind Jóakaróinknak tudósításaik, mind magunk tapasztalásunk után inkább annak, hogy foglalatosságunkról vagy igen keveset, vagy talám semmit sem tudtak. Az ilyenekre nézve tartottuk kötelességünknek ezen Jelentést tenni, melyben csupán azt említjük, minémű felesleg való Toldalékokkal kívántuk Mi kedves Hazánkfijait nagy szorgalmatossággal készült Írásunknak olvasására felserkentetni. – Tudniillik Munkánknak első Szakaszával következő Rajzolatokat küldöttünk:

A Császár s Gróf Erdődy Lovas és a 2. Székely Gyalog Regementet Ferdinánd Főherce-

gével együtt; nemkülönben a H. Eszterházy Miklós és Gr. Pálffy Granatérosait. Továbbá néhai Gr. Hadik Fő Hadi Vezér jól talált Képét, 1 nagyobb, s 5 kisebb Mappácskákat; Nándorfejejvára és Új Orsova fekvéseit; a Tábori és Mozsárágyúkat; a 6 fontos Tábori Ágyúval való marsírozás formáját; a Battriákat; Tűzi Testeket és a Magyar Lovasság Oszlopát. – A most folyó Szakasszal pedig ezeket vették az érdemes előfizető Urak, úgymint: a Blokkházat, Magyar Nótákat, Kalpagos Magyar Dámát, Gr. Károlyi Granatérosait, Gr. Gyulay Regementjét, Laudon Képét, Magyar Éneket, Konstantzinápoly fekvését, Nándorfejejvára ábrázolását úgy, amint messziről látszik; II. József Császárt Koporsójában fekvő; Magyar Papot Magyar Köntösben.

Ezeknek gondos megvizsgálása minden egyenes és józan ítéletű Hazafit meggyőzhet arról, hogy valójában nem nyereségajtó Munkát üzünk. Hát ha Európának általunk készített nagy Mappáját is fogja szemlélni, melyet már elkezdettünk különös alkalmatossággal leküldözgetni az érdemes előfizető Uraknak, s amelyben ki-ki könnyen reátalálhat magától is azon helyekre, amelyeket e mi ritka változások alá vettetett Századunkban e vagy ama nevezetes Történetek jegyesítenek. – Ha végre⁴⁸ még azt is gondolóra veszi, hogy mi nem elégedtünk meg csupán magunk Hazánk boldogításában fáradozni tőlünk kitelhetőképpen, hanem igyekeztünk bizonyos Jutalmak feltétele által másokat is arra bírni. Jutalmat tettünk fel 1) egy jó Magyar Grammatikára; 2) az itt alább következő 3 fontos Kérdéseknek egész erőben való meg fejtésére. Amarra ugyan egy nagylelkű Pécsi Hazafitól 30 Arannyal segít-

45 negyed

46 árkus: lapszám, füzet

47 hitet

48 végül

tetvén, 50; erre pedig a Komáromi Társaság egyik nagyérdemű Tagjának pótolása által 30 Aranyokat. Az említett Kérdések ezek:

1-szor: Micsoda ereje vagyon az Anyai Nyelvnek a Nemzet természeti tulajdon-ságának (Nationalis Character) fenntar-tására?

2-szor: Mennyire segíti a Nemzet valóságos boldogulását s pallérozódását az Anyai Nyelv gyarapodása; és ellenben, mennyi-re hátráltatja azt ennek valamely idege-nért való elmellőzése?

3-szor: Mennyire szükséges a Magyar Nem-zetnek a Deák nyelvnek tudása?

Óhajtánánk, hogy az ezen Kérdésekre adandó nyomós Feleletek Július elejéig, vagy még annál is előbb elkészülnének, és hozzánk, akár ily Borítékírás alatt: „à Mr Mr de Görög à Vienne auf der Freyung” Nro 61., akár pedig „à Mr Mr de Kerekes à Vienne in der Herren-gasse” Nro 58. felküldetnének.

Fennemlített Munkánknak mind első, mind második Szakaszával szolgálhatunk most is: még pedig az elsőhöz a Titulus, Előbeszéd s Mutató Tábla is hozzájárul; a másodikhoz e félesztendő végével fognak ezek megküldődni. Postán mindenik Szakasznak ára öt-öt forint; ha pedig magános alkalmatosságon lehet le-szállítanunk 3 for. 30 kr. Akinek tehetsége nem engedi, hogy magának az egész Munkát megvitesse: azonban a Rajzolatok nélkül örö-mest nem akarna ellenni: jelentse magát; és Írásunkban közelébb meghatározandó csekély áron, meg fogja nyerni, amit kíván. – A követ-kező félesztendei előpénz sem lesz több az ed-

dig valónál, úgymint 5 forintoknál. Amely ér-demes Hazafiak tehát előfizetésekkel kívánják gyámolítani igyekezetünket, méltóztassanak az említett 5 forintot Címjeknek helyes meg-írása mellett akár a fenn megnevezett Urakhoz, akár pedig ily felülírás alatt: „An die Oberst-Hof-Postamts-Zeitungs-Expedition”, in Wien a jövő hónap eleire felküldeni. – Az Ígélet ré-szünkről ebben határozódi: hogy törekedünk minduntalan a felőlünk való reménységnek egész erőben megfelelni. – Azt mindazáltal különösen kitesszük, hogy az Ország Gyűlése Végzéseit a közönséges Hazafiúi kívánsághoz képest idejében, s magok valóságában közleni; efelett a Koronázás pompáját ábrázolandó Raj-zolatokat is ingyen megküldeni el nem mulat-juk.⁴⁹ – Írásunk Darabjainak hijánosság nélkül való vehetését ami illeti: azt annál nagyobb bizodalommal ígérhetjük, mivel itt Mi ma-gunk minden Borítékokat készen fogunk ál-taladni a Postára kedves Hazánkbeli Postatiszt Urakról pedig minden jót reménylhetünk, kiknek mi, ebbéli és 10 Előfizetők szerzésében mutatandó hív fáradozásoknak néminémű megjutalmaztatásául, Munkánkat egyáltalán fogva ingyen fogjuk jártatni. – Ha pedig mégis történne valamely hijánosság, amely szintén óhatatlan: azt, valamint eddig is, egész kész-séggel pótoltuk, úgy ennek ezentúl való teljesí-tésére is magunkat szentül kötelezzük; amint-hogy kérjük most is az érdemes előfizető Urakat, hogy ha mi híjával találunk lenni, méltóztassanak bennünket tudósítani, s kívánsá-goknak elég lesz téve.

HMNT 1790. június 8. [1–4].

⁴⁹ el nem mulasztjuk

AZ ELŐFIZETÉSRŐL

Közelget ezen nevezetes 1790. esztendő lefolytának s azzal együtt a mi jóra erányzott munkánk 3. Szakasza béfejezésének is határa.⁵⁰ Hogyha közelébb elkövetett szíves fáradozásunkkal is megfelelhettünk kedves Hazánkfiainak s Leányai várásoknak⁵¹ s felőlünk való szép reménységeknek, nagy jutalma ez hazafiúi szorgalmatoskodásunknak, s erős ösztönünk felvett dolgunknak folytatására, és az esztendő sorjának megújulásával új szakaszunknak kezdésére. Amidőn ezt érzékeny indulattal adjuk értékre kedves Olvasóinknak, s általok más érdemes Hazánkfiainak s Leányainak is, bátor kodunk egyszersmind teljes bizodalommal jelenteni, hogy mivel a drága Mappákhoz s feles számú Rajzolatokhoz járult és járulandó küldésével az Ország Gyűlése tisztán nyomtatott Históriajának nagymértékben nevedett s nevedik költségünk, tehát ennek néminémű részben lehető könnyebbítésére méltóztassanak kedves Olvasóink az eddig való előpénzt egy forinttal megtoldani – 5 forint helyett hatot –, vagy legalább hatodfelet⁵² küldeni. Annál nyomósabb bizodalommal vagyunk kívánságunknak kész teljesítése eránt, hogy már magoktól is teljesítették azt nem kevesen, s mentől szembe tűnőbb annak helyes

és igazságos volta. A Postákra leendő feladásáért az előpénznek hisszük, hogy nem fognak terheltetni Érdemes Előfizetőink, mint erről biztatást is vettünk sok jó Hazafi Postamester Uraktól, kiktől, hogy annál fundamentomossabban⁵³ ítélhessünk, másokra is megújítjuk ígéretünket, hogy valakik Előfizetőinknek számát tízzel nevelik, ingyen fogják kapni Munkánkat; akik öttel, fele áráért; akik kevessebbel, azoknak közhaszonra célozó hív fáradságokat Mappákkal s Rajzolatokkal fogjuk megjutalmazni.

Teljes bizodalommal emlékeztetjük azon Érdemes Olvasóinkat, kik vagy feledékenységből, vagy akármely más okból kezünkhöz nem szolgáltaták ez ideig a most folyó félesztendőre való előpénzt, hogy azt a jövő félesztendőért esendő előpénzzel együtt minél előbb felküldeni méltóztassanak. Akik nem fogják kívánni munkánknak következő 4. szakaszát, arra kérjük Hazafiúi egész indulattal, ne terheltessenek⁵⁴ avagy csak egy sor jelentést tenni, hogy neveiknek kinyomtatásával különben is terhes költségeinket ne kényteleníttessünk szaporítani.

HMNT 1790. november 30. 679–680.

50 A hetente kétszer megjelent lapszámokat fél évente összegyűjtötték és -kötötték, és az egy kötetben egy szakaszt képezett, vagyis évente két szakasz jelent meg két kötetben. Így Görög Demeterék lapja a 14 év alatt összesen 28 szakaszban/kötetben jelent meg: *Hadi és Más Nevezetes Történetek* néven 1789 és 1791 között 5 szakasz/kötet, *Magyar Hírmondó* néven pedig 1792 és 1803 között 23 szakasz/kötet.

51 elvárásoknak, elvárásaiknak

52 öt és felet

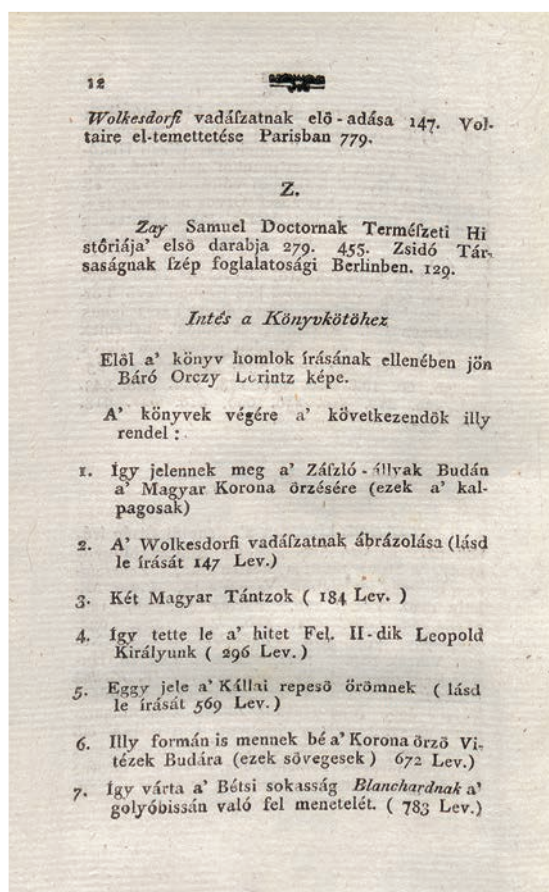
53 alaposabban

54 ne legyenek restek

A 3. SZAKASZ MUTATÓJA ÉS HIBAJEGYZÉKE

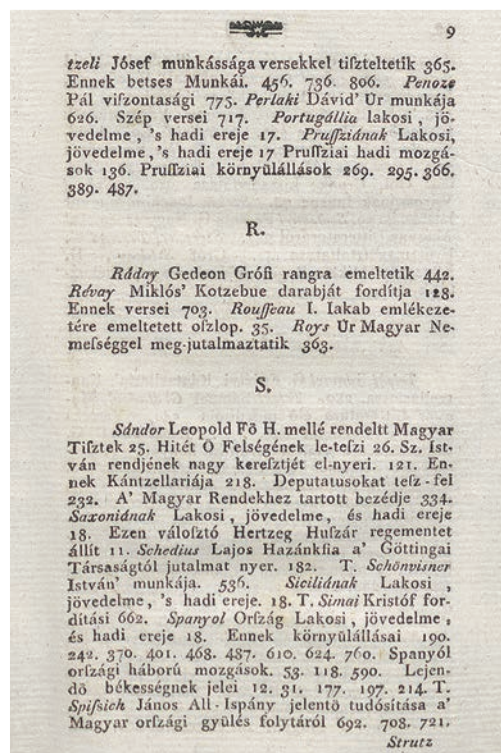
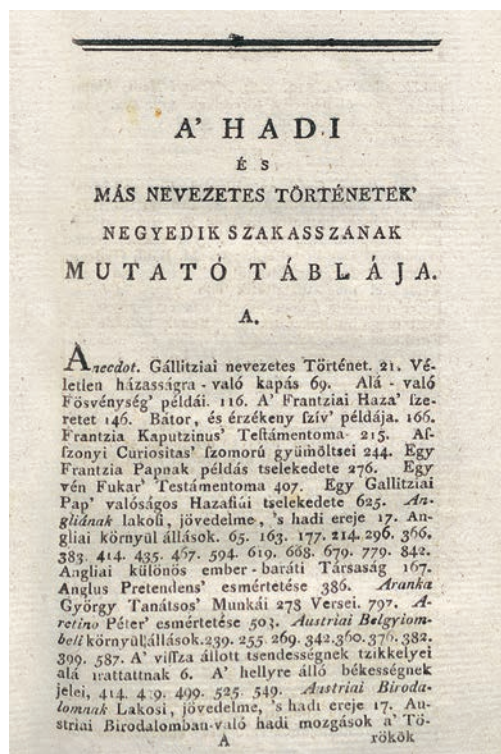
A múlt Postán megküldöttük Munkánk 3. Szakaszának Mutató Tábláját, melyet Tiszt. Fejér György Úr készített. Most küldjük az említett 3. Szakaszhoz tartozó Hibák Feljegyzését, s a Könyvkötőhöz való *Intést* az Ország Gyűlése Históriajának R r árkusával⁵⁵ együtt.

HMNT 1791. április 12. 456.

Utasítás a könyvkötőnek

55 (lap)számával

Részlet a mutatóból

HOL ÉS KINÉL LEHET AZ ELŐFIZETÉSI PÉNZT LETENNI?

Hogy eleget tehesünk azon érdemes Hazafiak kívánságoknak, akik helyben szeretnék letenni a *Hadi és más nevezetes Történetekre* való előpénzt, jelentjük, hogy bátran letehetik az itt mindjárt előszámlálendő érdemes Személyeknél. Hanem csak az a kérésünk, hogy méltóztassanak akár a pénzt letévő, akár az azt felvenni nem sajnáló jó Urak bennünket a borítékírás felől tudósítani, hogy munkánkat haladék nélkül indíthassuk mindenüvé, ahová kívántatik:

Pesten Stáhel és Kilián⁵⁶ könyvesboltjában. Pécsen T. Billisits Úrnál.⁵⁷ Székesfejervárat T. Fehér György Úrnál.⁵⁸ Szombathelyen Kultsár⁵⁹ Professzor Úrnál. Győrött Strájbígy Könyvnyomtatónál.⁶⁰ Komáromban T. Péczeli vagy T. Perlaki Uraknál.⁶¹ Jászberinben Ágoston Postamester Úrnál.⁶² Kecskeméten T. Farkas Profes-

szor Úrnál.⁶³ Szegeden Vedres István Úrnál. Nagyváradon Sántha Postamester Úrnál.⁶⁴ Debrecenben T. Szilágyi Professzor Úrnál.⁶⁵ Kállóban T. Fazekas Prédikátor Úrnál.⁶⁶ N. Károlyban T. Hanulik Professzor Úrnál.⁶⁷ Szigeten T. Olásvszky Úrnál. Munkácson Neupauer Fiskális Úrnál.⁶⁸ Ungváratt Professzor T. Ragázzsi Úrnál. Kassán Professzor T. Baróti Szabó Dávid Úrnál. Eperjesen T. Fejérvári Károly Úrnál. Miskolcon T. Komjáthi Professzor Úrnál.⁶⁹ Egerben Sótér Postamester Úrnál.⁷⁰ Losoncon Somogyi Gábor Úrnál. Vácon Kiss Professzor Úrnál. Somogy Vármegyében T. Vajki Marcali Káplán Úrnál.⁷¹ – Erdélyben, Kolosváratt Kováts Úrnál, Gr. Bánffy Főkörmányozó Öexcellenciája Házi Titoknokjánál.⁷² N. Enyeden Benke Professzor Úrnál⁷³ s a t.

HMNT 1791. június 21. 782–783.

A HÍRLAP ÚJ NEVE IMMÁR *MAGYAR HÍRMONDÓ*

Jelentjük az érdemes Olvasóknak, hogy Munkánkat ezentúl is kívánjuk folytatni, de már többé nem *Hadi és más nevezetes Történetek*, hanem *Magyar Hírmondó* nevezet alatt. Az

ára félesztendőre öt forint lesz. A jövő postán bővebb tudósításunkat fogjuk *Magyar Hírmondón*król küldeni.

HMNT 1791. november 29. 704.

56 Joseph Stáhel és Kilián György Ádám (†1809)

57 Billisits Alajos Márton (1736–1807)

58 Fejér György (1766–1851)

59 Kultsár István (1760–1828)

60 Josef Streibig (†1807)

61 Péczeli József (1750–1792) és Perlaki Dávid (1754–1804)

62 Ágoston András

63 Farkas János (1773–1812)

64 Simon Sánta Ferenc

65 Piskárosi Szilágyi Gábor (†1807)

66 Fazekas György

67 Hannulik János Krizosztom (1745–1816)

68 Neupauer Sámuel ügyvéd

69 Komjáthy Ábrahám (1743–1827)

70 Sótér Antal

71 Vajki György

72 Bánffy György (1746–1822) titkáránál

73 Benke Mihály (1757 k.–1817)